

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות

שם ביה"ס/המוסד: ישיבה תיכונית תורה ומדע
ליד המרכז האקדמי לב

שם התכנית הייחודית: משפטים

תחום הדעת: מדעי החברה

מספר יחידות הלימוד: 5

סמל מוסד: 141754

ישיבה תיכונית תורה ומדע שליך מכון לב ירושלים

מגמת משפטים

5 יחידות לימוד לבגרות

עו"ד שמעון טדגי

ישיבה תיכונית תורה ומדע ליד המרכז האקדמי לב
הועד הלאומי 21 ירושלים, 91160 ת.ד. 16031
טלפון: 02-5954444, פקס: 02-6785895 www.yatmal.co.il

**תורה
ומדע**
ליד המרכז האקדמי לב
חטיבת ביניים | ישיבה תיכונית

ער: 9-215-58-029

תוכן עניינים

1. תיאור מאפייני בית הספר	3
2. ייחודיותה של התוכנית בבית ספרנו	5
3. התלמיד וצרכיו	6
4. מטרות התוכנית	8
א. כללי	8
ב. ידע	9
ג. הבנה וניתוח ביקורת	10
ד. יישום	10
ה. מטרות ערכיות וחינוכיות	11
ו. מושגי יסוד של התוכנית	11
ז. מתודולוגיה	11
5. יחידות הלימוד	13
6. פירוט מורחב של יחידות הלימוד לבגרות	15
א. יחידה מס' 1 - פרקי מבוא	15
ב. יחידה מס' 2 - משפט חוקתי	20
ג. יחידה מס' 3 - דיני חוזים	25
ד. יחידה מס' 4 - דני עונשין	27
ה. יחידה מס' 5 - עבודת חקר	29
7. דרכי הערכה	31
8. נספחים	33

מגמת משפטים

ישיבה תיכונית תורה ומדע שליד מכון לב ירושלים

1. תיאור מאפייני בית הספר:

תורה ומדע ליד המרכז האקדמי לב נוסדה בשנת תשנ"ח והינה ישיבה תיכונית למחוננים ומצטיינים. הישיבה התיכונית ממוקמת בתוך הקמפוס של המרכז האקדמי לב והינה הישיבה הראשונה לתלמידים מחוננים במגזר הדתי לאומי בחינוך העל יסודי. שנות הלימודים בישיבה התיכונית הינם כיתות ז'-י"ג. במהלך שנים אלו לומד התלמיד לימודים תורניים ברמה גבוהה, לימודים מדעיים וטכנולוגים ולימודי תואר אקדמי. תלמיד העומד במטלות הלימודיות זכאי בסוף כיתה י"ג לתעודת בגרות, תעודת טכנאים ולתואר אקדמי B.Sc. במדעי המחשב. בוגרי הישיבה, מיד בסיום לימודיהם משתלבים בישיבות הסדר, במכינות קדם צבאיות, בישיבות גבוהות וביחידות המובחרות בצה"ל. ההישגים הגבוהים הלימודיים הינם משניים לחינוך התורני הנמצא בפסגת החשיבות של הישיבה התיכונית בבחינת תלמוד תורה עם דרך ארץ. תורה ומדע מחנכת את תלמידיה להתנדב לטובת כלל ישראל ולהיות בן תורה הנאמן לעמו ולמולדתו.

כחלק מהשקפת עולם המאמינה במציונות התלמידים ומחויבות לעמידה ביעדים ברמה הגבוהה ביותר, עושים כל תלמידי הישיבה התיכונית, במקביל לתואר האקדמי במדעי המחשב, בגרות מלאה בתכנית קבועה של 5 יח"ל במתמטיקה, אנגלית, גמרא, תנ"ך ואלקטרוניקה לפי מודל תכנית 'הלמידה המשמעותית' של משרד החינוך. כמו כן, בוגר של ישיבת 'תורה ומדע', העושה גם תעודת בגרות טכנולוגית, מתחיל את דרכו האקדמית כאשר מבנה הדעת שלו הוא תיאורטי ומעשי גם יחד, מה שבונה צורת חשיבה משולבת המתאימה לתעשייה המודרנית הלוקחת את המדע המדויק הטהור ומתרגמת אותו לכלים מעשיים המוציאים לפועל את המחשבה לכדי יצירה ממשית.

בישיבת 'תורה ומדע' רואים את האדם כאישיות שלמה. הנחת המוצא היא ששני הכוחות המרכזיים בנפש האדם, השכל והרגש, הינם כוחות המשלימים זה את זה. התייחסות נכונה למכלול האישיות מהווה את המנוע לצמיחה של התלמיד. במרכזי חינוך לילדים מחוננים ניכרת התופעה בה ההיבט הקוגניטיבי של התלמיד מפותח ודומיננטי בעוד ההיבט הרגשי נשאר רדום או מתפקד בעצמה נמוכה יותר. כדי לבנות בוגר משמעותי בעל כישורים חברתיים ויכולת הובלה אישית ומעוף מחשבתי יש ליצור מתווה הנותן מענה לפיתוח האינטליגנציה הרגשית.

תואר ראשון במדעי המחשב והקשר למגמת משפטים:

הימצאות הישיבה התיכונית בתוך קמפוס המרכז האקדמי לב נותנת רוח גבית משמעותית למפעל כולו ומעמידה את המערך כולו בפרספקטיבה אחרת לגמרי. המסלול העיקרי הנלמד בישיבה הוא לימודי תואר ראשון Bsc במדעי המחשב, מוכר על ידי המל"ג (מועצה להשכלה גבוהה של משרד החינוך), מטעם המרכז האקדמי לב. הלימודים נפרסים על פני חמש שנות לימוד, החל מכתה ט', וכלה בכתה י"ג. במהלך כתות ט'-י"א, נלמדים קורסים המקבילים לשנה אקדמית ראשונה, באופן מדורג (מיעוט בכתה ט', חלק גדול יותר בכתה י', וחלק גדול עוד יותר בכתה י"א). בכתה י"ב, נלמדים קורסים המקבילים לשנה אקדמית שניה, ובכתה י"ג לשנה אקדמית שלישית.

ההתמחות בתחום המחשבים תורמת ומהווה המשך ישיר ללימוד מגמת המשפטים בישיבה. במהלך לימודי המשפטים נזקקים התלמידים לעבודה רבה מול המחשב עם כל המשתמע מכך. בין היתר לומד התלמיד להשתמש במנועי חיפוש ובמאגרי מידע משפטיים שונים. לצורך המחשת ישום הנושא בפועל, התלמידים ביקרו מספר פעמים בספריה המשפטית של לשכת עורכי הדין בירושלים, ושם קיבלו הדרכה מקצועית מהספרנית כיצד להשתמש בכלל מאגרי המידע השונים והמגוונים

התלמיד לומד להצליב מידע ממספר מקורות ולומד למקד את המידע לפי הנושא בו הוא עוסק. בין היתר קיים בעולם המשפט נושא חשוב בתקופתנו אנו והוא עניין שמירת זכויות הקניין, עניין העתקת תוכנות, שמירת זכויות יוצרים. נושאים אלו משתלבים יפה בין תחום המשפט לתחום המחשבים.

ייחודיותה של התוכנית בישיבת 'תורה ומדע' שליד מכון לב בירושלים

חשיבותה של התוכנית בבית ספרנו :

בשל העובדה כי מדובר בתלמידים מחוננים, ניתן יהיה לשלב במהלך מסלול הלמידה, מעבר להוראה הפרונטלית, ניתוח אירועים משפטיים ולמידה מעמיקה ברמה אקדמאית.

במסגרת רחבה זו, ניתן יהיה לפתח את המשפט העברי כמשפט עצמאי, וכשיטת משפט מקבילה למשפט הישראלי הקיים, השווה והשונה שבין שתי השיטות השונות. מסגרת זו ניתן לשלב ולהעמיק עם תוכנית בית מדרש שקיימת בישיבה.

המטרה היא לחשוף את התלמיד לעולם המשפט, הן למקורות ישנים והן למקורות חדשים, השוואה והקבלה בין מקורות משפטיים למקורות הלכתיים.

הדגש בין השוואת המשפט העברי למשפט הישראלי המקובל, היא להראות את הרלבנטיות שבמקורות המשפט העברי לימינו היום. את הנושא ניתן יהיה לפתח תוך ניתוח והבאת פסקי דין בהם בית המשפט בחר לציין מקורות לפסק מתוך המשפט העברי.

מטרה חשובה נוספת בבית ספרנו היא לפתח חשיבה ביקורתית, חשיבה עצמאית, תוך ניסיון "להיכנס" למחשבתו של השופט ולהבין מדוע הוא פסק כמו שהוא פסק, והאם ניתן היה לפסוק אחרת? ואם כן מדוע?

המטרה של התוכנית בכללותה היא שהתלמיד ייחשף לעולם המשפט על כל גווניו, התלמיד ידע ויכיר את ענפי המשפט השונים, התלמיד ידע ויכיר מספר ענפי משפט באופן מעמיק ויסודי, התלמיד ידע לנתח ולפרש טקסט משפטי.

הדגשים שמתאימים לבית ספרנו :

1. למידה משמעותית ומעמיקה.
2. דרכי הוראה שמטרתה להביא את היכולת של התלמיד למימוש. הדבר יעשה ע"י למידה עצמאית מעמיקה תוך הכוונת המורה את התלמיד.
3. דגש מיוחד על למידה רב תחומית, תוך פיתוח חשיבה עצמאית ויכולת השוואה בין מקורות שונים.
4. תחומי הלימוד בישיבת 'תורה ומדע' הם בעיקרם בעלי אופי טכנולוגי – מחשבים (וזאת כמובן מעבר לדגש הניתן ללימודי היהדות והקודש). על כן לימודי המשפטים נותנים מענה למי מבין התלמידים שלהם יכולת וכישורים גבוהים בתחום מקצועות המלל.
5. לימוד מכוון שיביא את התלמיד לפתח חשיבה ביקורתית ויצירתית, ליזום ולחדש מעבר לנלמד בכיתה.
6. טיפוח סקרנות, יכולת איתור מידע, ניתוח ובניית טיעונים ועמדות ברמה גבוהה.

חברי ועדת ההיגוי של התוכנית:

בחלק א של התוכנית – 2 יחידות לימוד בגרות - אנו מתבססים בתוכנית בבית ספרנו על תוכנית שכבר אושרה במשרד החינוך ללמידת 2 יחידות לימוד לבגרות במשפטים.

הסכמה זו ניתנה ע"י ישיבה תיכונית כפר בתיה ועל כך אנו מודים להם על נכונותם והסכמתם.

תוכנית זו ברובה ו/או בבסיסה מתאימה לישיבה שלנו, שכן המדובר בשני מוסדות לימוד תורניים, כאשר גם מפתח התוכנית, ד"ר אביעד הכהן - דיקאן מכללת 'שערי משפט', נחשב לבקי במשפט העברי, בו יושם דגש על המשפט העברי והישראלי כאחד.

חלק ב של התוכנית – 3 יחידות לימוד - פותחה ע"י עו"ד שמעון טדגי, שלו ניסיון של 15 שנה כעו"ד פרטי וניסיון של 18 שנה במערכת החינוך, הן כמנחה ללימודי מחשבת ישראל והן כמורה. בתוכנית זו התלמידים נעזרים ולומדים על הסדר מתוך ספרי משפטים בהוצאת "מחשבות".

תוכנית 2 יחידות לימוד פותחה בישיבה תיכונית כפר בתיה בשיתוף מכללת שערי משפט ובכללם:

1. ד"ר אביעד הכהן - דיקאן מכללת 'שערי משפט'.
2. פרופ' אליאב שוחטמן – פרופ' מן המניין בפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית.
3. ד"ר מיכאל בריס - מרצה בכיר במכללת 'שערי משפט'.

מטעם הישיבה התיכונית התורנית כפר בתיה:

4. הרב אליעזר קורצויל – מקים ומנהל נתיב 'חברה ומשפט' בבית הספר המדעי תורני כפר בתיה.
5. הרב ינון אביעד – מורה ומלמד ומנהל של בית הספר המדעי תורני כפר בתיה.

תוספות והתאמות של 3 יחידות לימוד לישיבה התיכונית 'תורה ומדע' שליד מכון לב,

- ל-2 יחידות לימוד בגרות שהוזכרו לעיל (יחד 2+3) :
6. עו"ד שמעון טדגי – עורך דין עצמאי בעל משרד עו"ד מזה כ- 15 שנה, ובעל וותק בהוראה ובהנחה מזה כ-18 שנה.

התלמיד וצרכיו

בית הספר מחנך למציאות וחתימה לעומק בכל דבר שעושים או לומדים. מגמה זו באה לידי ביטוי הן בתחום הלימודים הכלליים, הן בתחום הלימודים התורניים

והן בתחום בניית האישיות של התלמיד, תוך מתן דגש על עניין ערך הניתנה והעזרה לזולת.

מתוך מטרות אלה, ניתן לשלב במערכת הלימודים למידה עצמאית לניתוח אירועים משפטיים, קריאת פסקי דין, ניתוחם, הבנתם, יכולת להשוות, להקשות, להציע ולפתח חשיבה משפטית עצמאית וביקורתית הן למה שניתן בעבר והן לאירועים עכשוויים מתוך עולמנו.

אין ספק כי חלק מצרכי התלמיד הוא הצורך בהסברה שאין סתירה בין שיטת המשפט הישראלי למשפט העברי, וההפך הוא הנכון: יש הרבה מן השווה מאשר השונה בין שתי השיטות. כמו כן ישנו צורך בהעלאת נקודות בהן ניתן להדגיש את חשיבות המשפט הישראלי והמענה החיובי שלנו לסוגיות שונות בנות זמננו, תוך הדגשה כי מדובר באמת משפטית.

צורכי המורה שיעביר את התוכנית בבת הספר:

את התוכנית בפועל יעביר עו"ד שמעון טדגי, אשר לו ניסיון מעשי כעו"ד עצמאי מזה כ- 15 שנה, בהם עסק במתן ליווי משפטי לחברות עסקיות במשק, נדל"ן ועוד. עו"ד טדגי התמחה בבית משפט השלום במשך שנה, בה נחשף למשפט הפלילי והאזרחי כאחד, תוך חשיפה לכלל צדדי עולם המשפט: תובע, נתבע ושופט, וכן במשפט הפלילי: מאשים, נאשם ושופט.

במשך לימודיו התעמק במשפט עברי ולמד אצל פרופ' מנחם אלון ז"ל את תורת המשפט העברי.

כמו כן עו"ד שמעון טדגי לימד והנחה מורים דרך משרד החינוך, עבד בתחום ההוראה מזה כ-18 שנה בתחומים הנושקים לעולם המשפט כמו: מחשבת ישראל, אזרחות והיסטוריה.

אקטואליה:

חלק מהמטרות הכלליות של למידת מגמת המשפטים בבית ספרנו היא החיבור למצב הקיים בעולמנו, על כן יושם דגש מיוחד על ניתוח והבאת אירועים עכשוויים המתפרסמים באמצעי התקשורת השונים, בה התלמיד ייחשף לכלל ההיבטים של אותו אירוע. באירוע כזה התלמיד ייחשף ל: 1. כתב אישום. 2. הצגת החוק הרלוונטי. 3. הצגת ההסבר לחוק שניתן ע"י המחוקק. 4. הצגת גזר הדין באותו אירוע. 5. ניתוח האירוע מנקודת מבטו של התלמיד תוך הצגת אפשרויות אחרות ו/או נוספות לניתוח האירוע שהובא לפניו.

המטרה היא לחבר בין אירועים תקשורתיים, להם התלמיד נחשף באמצעות כלי תקשורת שונים, והיכולת שלו לנתח ולהבין וגם לפרש את האירוע מנקודת מבט משפטית עצמאית ולא מנקודת מבטו של הפרשן שלעיתים מושפע בפרשנותו את האירוע משיקולים פוליטיים/או משיקולים לא ענייניים.

כמו כן ישנם לא מעט אירועים בהם ניתן להראות ולהציג לתלמיד את הטוב והחיובי שמשקף החוק והמשפט ביישום ערכים אוניברסליים תוך השוואה למקורות היהדות.

בחלק מתוכנית הלימודים התלמיד ייחשף ל:

1. התלמיד יבקר בספריה משפטית במוסד אקדמאי.
2. התלמיד ישמע הרצאות מאנשי אקדמיה.
3. התלמיד ייפגש עם משפטנים מובילים.
4. התלמיד יבקר בבית סוהר.
5. התלמיד יבקר בבית המשפט.
6. התלמיד ייפגש עם סגורים בכירים.
7. התלמיד ישתמש במאגרי משפט שונים.

מטרות התוכנית

מטרת על של התוכנית וקו מנחה כללי ל- 5 היחידות הנלמדות

מטרת על של לימודי המשפטים בבית ספרנו היא להקנות לתלמיד ידע תיאורטי ומעשי בחקיקה ובפסיקה, הקניית מושגים מעולם המשפט, הכרה מעמיקה עם עולם המשפט העברי, הבנה כיצד תורמת מערכת המשפט בהסדרת הנורמות בחברה ובהכרעת סכסוכים על בסיס נורמות רצויות.

הנושאים שנבחרו להילמד בבית הספר קשורים זה בזה ולמעשה יוצרים תלות האחד בשני. כך למשל עומדת מטרת העל של לימודי המשפט והתוצאה של מי שלא מקיימה – וזאת על ידי לימוד מעמיק של דיני העונשין על כל נושאה, גם בעניין דיני החוזים וההשלכות למי שמפר אותם, הן על ידי המשפט הישראלי והן מהיבט המשפט העברי, כל זאת תוך למידה מעמיקה של הבנת חוק ולמידה של כלל נושא המשפט החוקתי.

מטרות התוכנית הם:

1. התלמיד ירכוש ידע משפטי בתחומי משפט שונים כמו: דיני חוזים, משפט חוקתי, דיני עונשין.
2. התלמיד ילמד לנתח פסקי דין.
3. התלמיד יפתח יכולת קריאה ביקורתית-משפטית.
4. התלמיד ייחשף לדילמות מוסריות - ערכיות וחינוכיות מתוך עולם המשפט.
5. התלמיד יכיר מושגי יסוד מתחומי ידע נרחבים ושונים בעולם המשפט.
6. התלמיד ירכוש כלים פרקטיים מתוך עולם המשפט.
7. התלמיד יכיר וילמד להשתמש במאגרי מידע.

פירוט מטרות התוכנית

א. כללי:

בתוכנית יש דגש על שילוב בין "ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית", המהווים את ערכי הליבה והיסוד של מדינת ישראל כמצוין בחוקי היסוד.

ביסוד התוכנית עומדת הנחה ש"החינוך למשפט" צריך להתחיל מגיל צעיר וזאת על מנת לחזק את תפיסת שלטון החוק והמחויבות לערכים הנגזרים מהמשפט בקרב החברה הישראלית.

לנוכח אופיה של החברה היהודית בישראל ושורשיה הנטועים עמוק במסורת היהודית ובמקורות המשפט העברי, מבקשת התוכנית ליצור חיבור וסינתזה בין ערכי יסוד יהודיים כגון חירות, שלטון החוק, עקרון הרוב וכבוד האדם לבין מוסדות וערכי יסוד במדינה דמוקרטית. כל זאת באמצעות לימוד ועיון בסוגיות משפטיות בתחום המשפט החוקתי.

מקומו המרכזי של המשפט בחברה הישראלית וחשיבותו הדמוקרטית, הופכים אותו לגורם רב חשיבות.

התוכנית מבקשת להקנות למשתתפים בה ידע והיכרות עם המשפט החוקתי, עקרונותיו, יסודותיו ומוסדותיו.

המבנה המודולרי של התוכנית מאפשר, במידה ובעתיד יהיה רצון לפתחה, להרחיבה גם לענפי משפט נוספים – כמו משפט פרטי ומשפט ציבורי, משפט אזרחי ומשפט פלילי ועוד.

הרציונל שבלימוד משפט חוקתי משפט חוקתי הוא למעשה הבסיס המשפטי של כלל ענפי המשפט השונים, ומכאן נובעת חשיבותו, המשפט החוקתי עוסק בחוקים יסודיים שונים, כאשר המטרה בבוא היום, שחוקי יסוד אלה יהפכו לחוקה של מדינת ישראל וזו למעשה תהיה בבחינת נר לרגלי המחוקק ובתי המשפט אשר תחייב אותם לפעול לפי נורמות משפטיות, ערכיות ולפסוק לאורם.

הרציונל שבלימוד משפט עברי תלמוד תורה הוא ערך דתי עליון, והתורה, הן התורה שבכתב והן התורה שבעל פה, מהווים בסיסי לסוגיות משפטיות רבות, בבואנו לפסוק בסוגיה כזו או אחרת, עלינו לבחון כיצד רבותינו התמודדו עם סוגיות אלה וכיצד פסקו הם בסוגיות משפטיות. אנו עדים היום למצב בו ישנם שופטים שפוסקים לאור מקורות המשפט העברי, מכאן נובעת חשיבות עליונה להכרת התחום הן מהן הדתי ערכי והן מצד ראי ההיסטוריה. ההשוואה בין פסיקות מהמשפט העברי ובין פסקי דין מימנו אנו, מעוררת עניין וסקרנות ומהווה אתגר עבור התלמיד.

מחשב ומשפט כאמור נושא המחשוב הוא חלק מלימודי התלמיד במכון. מכיוון שעולם המחשבים הוא חלק מרכזי בעולמינו בכלל ובעולם התלמידים בפרט, נבחרו חומרים המשלבים את עולם המשפט עם עולם המחשבים בעיקר בשני תחומים בדין הפלילי ובדין האזרחי. בדין הפלילי ילמדו נושאים כגון חוק המחשבים סוגי עברות מחשב לשון הרע במחשב ובדין האזרחי ילמדו נושאים כגון כריתת חוזה במחשב וזכויות יוצרים באינטרנט.

א. מטרת קוגניטיביות:

התוכנית מבקשת להקנות ללומדים בה הן ידע בסיסי והן ידע מעמיק במספר מישורים:

1. התלמיד יכיר מושגים בסיסיים במפר תחומי ידע שונים בעולם המשפט.
2. התלמיד יסגל מודעות לקיומן של פרשנויות שונות למעשה או למציאות בעולם המשפט.
3. התלמיד ידע לבקר ולנתח פסקי דין באירועים שונים.
4. התלמיד יכיר תחומי דעת שונים בעולם המשפט: המשפט העברי, המשפט הכללי המקובל בארצנו.
5. התלמיד יפתח יכולת קריאה ביקורתית מול מקורות הידע להם הוא נחשף באמצעי התקשורת השונים.
6. התלמיד ילמד להכיר כיצד שופט נותן פסק דין על סמך הראיות המצויות בידו.
7. התלמיד ילמד להכיר את דרכי החשיבה של חז"ל וכיד הם פסקו על פי המשפט העברי.

8. התלמיד יכיר סוגי המקורות השונים של המשפט (חקיקה ראשית, חקיקת משנה, פסקי דין) והמשפט העברי (מקרא, משנה, תלמוד, פוסקים ופרשנים: ספרות השו"ת, קובצי תקנות).

9. התלמיד יכיר תחומי דעת שונים של המשפט העברי: משפט אזרחי, משפט פלילי, משפט ציבורי. דגש יושם דגש על המשפט החוקתי בכלל, וזכויות האדם בפרט.

10. התלמיד יכיר מקורות שונים של המשפט הישראלי והכללי: מגילת זכויות האדם של האו"ם, אמנות בינלאומיות, הכרזת העצמאות, חוקי יסוד, חוקים, חקיקת משנה ופסיקת בתי המשפט. התלמידים יעיינו באופן בלתי אמצעי במקורות אלה, ילמדו להכיר את המבנה שלהם ואת תוכנם ויעמדו על השווה והשונה בין מקורות אלה לבין מקורותיו העתיקים של המשפט העברי.

הכרת מקורות אלה תיעשה תוך התחשבות בחומר הנלמד במקצועות אחרים (אזרחות) כדי למנוע כפילות מיותרת. מטבע הדברים קיימים קווי השקה בין תחום לימודי האזרחות לבין תחום לימודי המשפט, ובמיוחד המשפט החוקתי שעוסק במבנה המשטר, מוסדותיו וזכויות האדם. עם זאת, הדגש הוא שונה לחלוטין, בדומה לאבחנה הקיימת במוסדות האקדמיים בין לימודי מדע המדינה ללימודי המשפטים.

בתחום האזרחות, הדגש הוא על הכרת המוסדות השונים, דרכי פעולתם, היחס ביניהם (הפרדת רשויות וכו') ולימוד מהות זכויות האדם. לעומת זאת בלימוד משפטים הדגש מושם על הנורמות המשפטיות, המעצבות את המשטר וזכויות האדם, ניתוחן ויישומן הלכה למעשה.

כך למשל, בעוד שהתלמיד ילמד בלימודי אזרחות על מבנה הכנסת ותפקידיה, בלימודי המשפטים הוא יעסוק בשאלת האפשרות המעשית לבקר את פעולות הכנסת ולהעבירן בביקורת חוקתית, עד כדי פסילת החוק. בעוד שבלימודי האזרחות הוא יעסוק בעקרונות המלווים את זכויות האדם השונות, בלימודי המשפט הוא לא יעסוק בעקרונות ה"גדולים" אלא ביישומם הלכה למעשה, על מקרה קונקרטי, תוך שילוב של כמה גורמים יחד. כך, למשל, במקרה קונקרטי מתנגשות לא אחת זכויות שונות, כגון ביטחון המדינה, חופש הביטוי, חירות האדם וכבוד האדם, והתלמיד ילמד כיצד יש לאזן ביניהם ומהו הפתרון המעשי - לא הערטילאי-המופשט - שמערכת המשפט יכולה וצריכה לספק בסיטואציה מעין זו כדי שהעקרונות המופשטים לא יישארו בחלל האוויר אלא גם ייושמו בחיי המעשה.

בכל אחד מפרקי המשנה של התוכנית שלהלן, מפורטות המטרות הספציפיות של התוכנית ביחס אליו, ברמת הידע, ברמת ההבנה, בתחום הסינתזה, בתחום ההערכה, בתחום האנליזה, בתחום הניתוח והיישום.

מתוך חשיבות המשפט העברי וערכי היושר והצדק לעולמו של התלמיד יילמדו מקורותיה השונים של מערכת המשפט העברי:

- א. מקורות משפטיים, כגון: מדרש, פרשנות יוצרת ומקיימת, תקנות חכמים, תקנות קהל, מנהג, מעשה ותקדים, סברא.
- ב. מקורות רישומיים - ספרות פוסקים, פירושים וחיידושים, וספרות השו"ת.

ג. דגש מיוחד יושם על לימוד סוגיות שיש בהן נגיעה לסוגיות העולות על סדר יומה של החברה הישראלית בת ימינו, בתחומי המשפט הציבורי, דוגמת כבוד האדם וחירותו, שוויון, חופש הביטוי, ענישה קולקטיבית, היחס לאנשים עם מוגבלות, צדק חלוקתי וכו'.

ב. מטרת הבנה וניתוח ביקורתי:

התלמיד ירכוש כלי חשיבה, ניתוח וביקורת, על מנת שיהיו מסוגלים בתום לימודיהם בתוכנית "להבין דבר מתוך דבר", תוך ניתוח ביקורתי של טקסטים, והצגת שאלות שלא יקבלו את תוכן הטקסט כ"מובן מאליה".

מטרה זו תושג באמצעות למידה פעילה ומונחת של התלמידים, תוך הרגלתם לשאול שאלות על הטקסט הנלמד, להשוות ולעמת בין מקורות שונים ולהעביר את המקורות הנלמדים בשבט ביקורתם.

בשלבים מתקדמים יותר יידרשו התלמידים לניתוח עצמאי – טקסטואלי ותוכני – של מקורות מקבילים, תוך ניסיון לעמוד על השווה והשונה ביניהם.

ג. מטרות ערכיות חינוכיות ורגשיות:

1. התלמיד ילמד להתמודד עם בעיות ואתגרים מורכבים הנובעים מחיי המציאות.
2. התלמיד יפתח יושר, מוסריות, וידע כיצד להתמודד מול בעיות בחיי החברה בה הוא חי.
3. התלמיד יפתח יכולת קריאה ביקורתית.
4. התלמיד ידע לשפוט מצבים שונים – ללא השפעה זרה.
5. התלמיד יפתח תחושה של שייכות ומחויבות לחוק ולעולם המשפט.
6. התלמיד ייחשף לדילמות מוסריות וידע כיצד להתייחס אלאם.
7. לצד העמקת הידע בתחומי הדעת הנלמדים, שואפת התוכנית לחנך את הלומדים בה למחויבות גדולה יותר לערכי יסוד דמוקרטיים, כגון שלטון החוק והציות לו, הכרה בעיקרון הרוב ובשמירה על זכויות המיעוט, ערכם של הפלורליזם – ריבוי דעות, שוויון, צדק חברתי, יושר ויושרה.
8. יתרונו הגדול של עולם המשפט הוא קישורו הטבעי לחיים. באמצעות לימוד סוגיות שונות, והבנת "מושבן בחיים", ילמדו התלמידים כיצד עקרונות היסוד באים לידי יישום בחיי המציאות, ואינם נותרים כערכים מופשטים ועמומים.
9. בחירת הנושאים שילמדו בתוכנית תיעשה בזיקה לעולמם התרבותי והחברתי של התלמידים.
10. התלמיד ילמד לעמוד על הזיקה בין מוסדות משפטיים ועקרונות יסוד ישנים לבין מוסדות משפטיים ועקרונות יסוד דמוקרטיים. (כגון: שוויון, חופש הביטוי, חופש העיסוק, חירות ותנועה).
11. לומדי התוכנית יפתחו הבנה ורגישות לצרכים של אוכלוסיות מיוחדות ומגזרים מופלים לרעה בחברה, וירכשו רגישות לסובלנות כלפי דעות חול

ד. מטרות פיתוח כישורי למידה ומיומנויות:

1. התלמיד ילמד לכתוב כתיבה משפטית.
2. התלמיד ילמד לנתח פסקי דין מערכאות משפט שונים: בית משפט השלום, המחוזי והעליון.
3. התלמיד ילמד להשתמש במנועי חיפוש משפטיים שונים וילמד להפיק את המיטב ממאגרי מידע משפטיים שונים.

4. התלמיד ירכוש מיומנויות בקריאת פסקי דין .
5. התלמיד ילמד לנתח מאמרים משפטיים.
6. התלמיד ידע לנתח באופן ביקורתי מידע משפטי ממקורות מידע שונים.
7. התלמיד ילמד להביע עמדה אישית ביחס לפסקי דין .
8. התלמיד ילמד לערוך השוואה בין המשפט העברי לבין המשפט הכללי במגוון נושאים.
9. התלמיד ידע לסכם נושא משפטי באופן ממצה ואמין.
10. התלמיד ירכוש מיומנויות של חשיבה רב תחומית.
11. התלמיד ילמד ויתנסה בלמידה עצמאית , תוך הכנת הרצאות , מצגות.
12. התלמיד בעבודת החקר ילמד להגדיר נושא מחקר , לנסח שאלת חקר .
13. התלמיד ידע לנסח מכתבים ו/או כתבי טענות בניסוח משפטי.

ה. מושגי היסוד של התוכנית

התוכנית תבקש להקנות ללומדיה מושגי יסוד הן בתורת המשפט, הן בתורת המשפט העברי, והן בערכי הדמוקרטיה.

מתוך כך יערכו התלמידים הכרות עם מושגי יסוד כגון הירארכיה שיפוטית, שלטון החוק, צדק ומשפט, תקדים מנחה ותקדים מחייב, שוויון, זכויות אדם , זכויות יוצרים בעידן דיגיטלי, חוק המחשבים, סוגי עבירות מחשב, לשון הרע באינטרנט, עבריינות נוער ברשתות החברתיות.

ו. מתודולוגיה

תכנית הלימודים תהיה בנויה במתכונת ייחודית של לימוד טקסטים ראשוניים (כגון חקיקה ופסקי דין בתחום המשפט הכללי, קטעי משנה ותלמוד, ספרי פסיקה ופרשנות, קובצי תקנות קהל וספרי שאלות ותשובות במשפט העברי), לצד קריאת ספרות משנית כגון מאמרים וספרים.

הלימוד הפרונטאלי ישולב במטלות בית, שבהן יידרשו התלמידים להתמודד עם שאלות משפטיות, באמצעות דפי עבודה והכוונה מודרכת.

במוקד כל נושא יעמוד "מקרה מבחן" המבוסס על מקרה אמיתי שאירע במציאות, שישמש בסיס לליבון הסוגיה הנלמדת על כל היבטיה ויפתח את דרכי החשיבה והניתוח האנליטיים של התלמידים. הלימוד ייעשה לא רק בדרך של הרצאה פרונטאלית, אלא גם באמצעות קיום דו שיח מתמיד עם התלמידים. מטרה זו תושג הן באמצעות העלאת שאלות בכיתה, והן באמצעות דפי עבודה שכל תלמיד יתמודד איתם בעבודה עצמאית ולאחר מכן יתקיים דיון משותף בעניינם בהשתתפות הכיתה כולה

בנוסף ללימוד הפרונטאלי, ישתתפו התלמידים בסיורים הכוללים סיור בכנסת ובבית המשפט העליון.

לפני כל סיור תיערך הכנה מתאימה שתכלול הכרת המוסדות שבהם יבקרו התלמידים, דרכי פעולתם, וחשיבותם למשטר הדמוקרטי בישראל. בשלב האחרון של התוכנית, יכתוב כל תלמיד "עבודת חקר" מסכמת. המחקר ייעשה תחת פיקוחו של המורה המלמד ומטרתו לברר באופן יסודי מסוים תוך שימוש מושכל, מונחה ומודרך, בכלים ובמקורות שנרכשו המהלך התוכנית.

ז. יישום:

התלמיד ילמד ליישם את הנלמד בחיי המציאות - לנוכח הזיקה המובהקת שקיימת בין עולם המשפט וחיי המציאות, יעסקו התלמידים בלימודי סוגיות ומקורות שיש להם זיקה ישירה למציאות חייהם, ויתבקשו ליישם את העקרונות שלמדו על מקרים קונקרטיים וספיציפיים שעולים בחיי המציאות.

התלמיד ילמד לנתח טקסטים משפטיים וספרותיים, לפרקם למרכיביהם השונים.

התלמיד ילמד לנתח תופעות ותכנים על רקע ממקומם וזמנם, וילמד לתת את הדעת להשפעות "סביבתיות" על היווצרותם של מוסדות ועקרונות משפטיים (כגון: השוויון בין המינים והענקת זכויות לאנשים עם מוגבלויות).

ד. מיומנויות

התלמיד ירכוש מיומנויות באיתור מקורות מידע מתוך מאגרים ממוחשבים (כגון: פרויקט השו"ת, ותקליטורים משפטיים) ומתוך ספרות כתובה ולעשות בהם שימוש מושכל.

;

יחידות הלימוד

1. יחידה מס' 1 – פרקי מבוא - משפט ישראלי ומשפט עברי – 90 שעות.
2. יחידה מס' 2 – משפט חוקתי – משפט ישראלי ומשפט עברי - 90 שעות.
3. יחידה מס' 3 – דיני חוזים – 90 שעות.
4. יחידה מס' 4 – דיני עונשין – 90 שעות.
5. יחידה מס' 5 – עבודת חקר – 90 שעות.

פירוט יחידות הלימוד

1. יחידה מס' 1 – פרקי מבוא – משפט ישראלי ומשפט עברי - 90 שעות

- א. המערכת המוסדית ומושגי יסוד – 20 שעות.
- ב. משפט אזרחי - 20 שעות.
- ג. משפט פלילי - 20 שעות.
- ד. משפט עברי – פרקי מבוא – 30 שעות.

לפי הפירוט הבא:

1. מבוא כללי – 5 שעות.
2. נושאי יסוד – 25 שעות.

2. יחידה מס' 2 – משפט חוקתי – משפט ישראלי ומשפט עברי – 90 שעות.

- א. עקרונות יסוד – 20 שעות.
- ב. זכויות יסוד חוקתיות – 60 שעות.
- ג. סיורים – 10 שעות.

3 יחידה מס' 3 – דיני חוזים – 90 שעות

- א. כריתת חוזה – 20 שעות.
- ב. כוונה ליצור יחסים משפטיים – 10 שעות.
- ג. פגמים בכריתת חוזה – 20 שעות.
- ד. צורת החוזה ותוכנו – 20 שעות.
- ה. תרופות בשל הפרת חוזה – 20.

4. יחידה מס' 4 – דיני עונשין – 90 שעות

- א. דיני עונשין – מבוא – 5 שעות.
- ב. עקרונות יסוד – 10 שעות.
- ג. היסוד העובדתי של העבירה – 10 שעות.
- ד. קשר סיבתי – 5 שעות.
- ה. היסוד הנפשי שבעבירה – 15 שעות.
- ו. הניסיון הפלילי – 10 שעות.
- ז. צדדים לעבירה – 10 שעות.
- ח. סייגים לאחריות פלילית – 20 שעות.

ט. חוק המחשבים - 5 שעות.

י. סוגי עבירות מחשב - 5 שעות.

יא. לשון הרע באינטרנט - 5 שעות.

יב. עבריינות נוער ברשתות חברתיות - 5 שעות.

יג. זכויות יוצרים בעידן הדיגיטלי - 5 שעות.

5. יחידה מס' 5 – עבודת חקר – 90 שעות.

פירוט מורחב של יחידות הלימוד לבגרות :

יחידה מס' 1 – פרקי מבוא – משפט ישראלי ומשפט עברי - 90 שעות.

מטרות ייחודיות ללימוד עומק של הכרת המערכת המוסדית ומושגי היסוד בבית הספר:

א. הכרת המערכת המוסדית ומושגי יסוד - 20 שעות

1. התלמיד ילמד להכיר לעומק מושגי יסוד בתחום המשפט הישראלי והעברי.
2. התלמיד ילמד להכיר את מבנה מערכת המשפט בישראל.
3. התלמיד ילמד להבחין בין מוסר, צדק ומשפט.
4. התלמיד ילמד על פרשנות המשפט.
5. התלמיד ילמד לפתח חשיבה משפטית ביקורתית.
6. התלמיד ילמד כי ערכי המוסר והצדק הם בכפיפה אחת עם ערכי היהדות.

הנושא	שעות	מושגים מרכזיים	מקורות חובה	מקורות רשות
בתי משפט לסוגיהם	4	בימ"ש עליון, מחוזי, שלום. בתי דין דתיים: בית הדין הרבני, בית הדין השרעי. ערכאות שיפוט מיוחדות: בית הדין לעבודה, בית המשפט לענייני משפחה, בתי דין מנהליים (ועדות ערר), ערכאה ראשונה לעומת ערכאת ערעור, סופיות הדיון, סמכות מקומית, סמכות עניינית, פומביות הדיון.	חוק יסוד: השפיטה, חוק בתי המשפט, בבלי סנהדרין לא, ע"ב שו"ע חו"מ סימן יד, ח' כהן, המשפט 396-425.	האנציקלופדיה העברית, כרך מיוחד על מדינת ישראל (תשנ"ג) עמ' 304-309. ש' אסף, בתי דין וסידוריהם, עמ' 74-86, 137-140. מ' אלון, המשפט העברי - 669-667.
שופטים ושפיטה	2	שופט, כשירות, ועדה לבחירת שופטים, נשיא, אב בית דין, רשם, עיקרון פומביות הדיון, עניין תלוי ועומד, ערעור, ערעור ברשות, ערעור בזכות, סופיות הדיון, משפט חוזר, דיון נוסף.	חוק יסוד השפיטה, חוק השופטים תשי"ג 1953. חוק הדיינים, ח' כהן המשפט 374-388. מ' לנדוי "הלכה ושיקול דעת בעשיית משפט" משפטים א' 292.	האנציקלופדיה העברית, כרך מיוחד על מדינת ישראל (תשנ"ג) עמ' 309-311. א' רובינשטיין, שופטי ארץ, 1980. א' ברק, שיקול דעת שיפוט (ת"א תשמ"ז). י' סיני, השופט וההלך השיפוט במשפט העברי תשס"ט.
חוק	2	חוק, דין, פקודה, תקנות שעת חירום, חקיקה לעומת פסיקה, חקיקה ראשית, חקיקת משנה, נוסח משולב, נוסח חדש, תקנה, צו, חוקי עזר, הליכי חקיקה (קריאה טרומית, קריאה ראשונה, שניה ושלישית) קודיפיקציה, נוסח קזואיסטי, ניסוח נורמטיבי.	חוק יסוד, הכנסת, תקנון הכנסת, חוק בתי המשפט, חוק הפרשנות, מילון אבן שושן, הערך – חוק.	פקודת הראיות (נוסח חדש), חוק סדר הדין הפלילי (סעיפים נבחרים), חוק האזנת סתר התשל"ט 1979, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א 1981. עי
אמת ושקר	2	אמת עובדתית, אמת משפטית, דרכי הוכחת האמת, ראיות, סוגי ראיות: חפציות, מסמכים, ראיות מדעיות, ראיות נסיבתיות, חקירה ראשית, חקירה נגדית, נטל ההוכחה - במשפט פלילי ובמשפט אזרחי, פירות העץ המורעל.	בג"צ 152/82 אלון נ' ממשלת ישראל, פ"ד לו(4) 449-456, פקודת הראיות (נוסח חדש), ח' כהן, המשפט עמ' 125-	

			גרוס, "חקר האמת והביקורת השיפוטית, התערבות של ערכאת ערעור בממצאי עובדה", עיוני משפט כ (תשנ"ז) 599-551.	114.
צדק	2	צדק, כללי הצדק הטבעי, צדק בהליך משפטי, צדק בתוצאה המשפטית, סעד מן הצדק.	ויקרא יט, טו. די"ג 22/73 בן שחר נ' מחלב, פ"ד כח(2)-89, 102, ע"א 439/73 רמת חולון נ' בנימיני, פ"ד כח(2)-556-549. ע' פרוש, "מקומם של שיקולי צדק בפסיקה של בית המשפט הגבוה לצדק", עיוני משפט יג, 453. א' ורהפטיג, "על צדק ופורמליזם", הפרקליט כט 352.	
מוסר ומשפט	2	דין ולפנים משורת הדין, תום לב.	סעיף 12 לחוק החוזים, ע"א 148/77 רוט ואח' נ' ישופה (בניה) בע"מ, פ"ד לנ(1) 621-617, 620, 640-628, בג"צ 702/81 מינצר נ' הועד המרכזי, פ"ד לו(2)-20, ע"א 350/77 כיתן נ' וייס, פ"ד לנ(2)-785, 814-795, 807. מ' זילברג, חוק ומוסר, בתוך כך דרכו של תלמוד (ירושלים תשכ"ב) עמ' 96-66, א' שוורץ, אכיפת מוסר במערכת המשפט, פרשת השבוע גיליון מס' 118.	
שלטון החוק	2	שלטון החוק, שלטון חוק פורמלי, שלטון חוק מהותי, מרות המשפט.	י' זמיר, "שלטון החוק במדינת ישראל", הפרקליט – גליון מיוחד לכבוד 25 שנה ללשכת עורכי הדין, 61. י' זמיר, "היועץ המשפטי לממשלה והמאבק על חוקיות השלטון", עיוני משפט י"א, 411. י' זמיר, "המאבק על חוקיות השלטון", הארץ 23/4/86, עמ' 12. מ' קרמיניצר, "כבוד החוק וכיבוד החוק", פוליטיקה 7 (1986) 12. רובינשטיין – מדינה עמ' 317-265.	
פרשנות במשפט	4	פרשנות לפי כוונת המחוקק, פרשנות תכליתית, פרשנות לפי הלשון, פרשנות מרחיבה/מצמצמת.	ח' כהן, המשפט, עמ' 193-224.	
פרשנות			א' ברק, "פרשנות ושיפטה, יסודות לתורת פרשנות ישראלית", עיוני משפט י 467.	

מטרות ייחודיות ללימוד עומק של משפט אזרחי בבית הספר:

נושא	שעות	מושגים מרכזיים	מקורות חובה	מקורות רשות
חוזים	4	חופש החוזים, חוזה, הצעה, קיבול, גמירות דעת, תניות ותנאים חוזיים, טעות, הטעייה, עושה, כפייה, הפרת חוזה. חוזה על תנאי, תרופות בשל	חוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג-1973, חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) תשל"א 1970. ח' כהן	האנציקלופדיה העברית, כרך מייוחד על מדינת ישראל (תשנ"ג).

		הפרת חוזה, תום לב, חוזים מיוחדים.	המשפט עמ' 786-814.	עמ' 319-321. ג' שלו "מה נותר מחופש החוזים", משפטים יז 465.
מכר	2	נאמנות, מכר, מתנה, משכון, ערבות.	חוק המכר, התשכ"ח-1968, חוק המתנה תשכ"ח 1968, חוק המקרקעין התשכ"ט 1969	
שכירות ושאיילה	2	שאיילה, שכירות,	חוק השכירות והשאיילה, תשל"א 1971. מ' ויגודה, "על תום הלב במשפט", פרשת שבוע, גיליון 184.	א' סוכובולסקי "על שכירות מקרקעין לאחר צאת חוק השכירות והשאיילה תשל"א 1971, משפטים ד, 440. ויגודה מ' שכירות ושאיילה ירושלים תשנ"ח.
שומרים	2	שומר חנם, שומר שכר, פשיעה, שומר שמסר לשומר	חוק השומרים, רע"א 9488/02 שחר נ' גד (טירקל), ע"א (באר שבע) 1129/01 גד נ' שחר (הנדל).	
שליחות	2	שליחות, הרשאה, שלוחו של אדם כמותו, אין שליח לדבר עבירה, חריגת שלוח מתנאי הרשאתו	חוק השליחות, ה"פ (ת"א) 907/03 וילר נ' סגל, (פלפל), מ' ויגודה, "עוד על שליחות לדבר עבירה", פרשת השבוע גיליון 185	נ' רקובר, שליחות והרשאה במשפט העברי.
מבוא לדיני נזיקין	4	אחריות, מעוול, אשם, אשם תורם, אחריות שילוחית, רשלנות, קשר סיבתי, פיצויים, פיצוי עונשי	פקודת הנזיקין (נוסח חדש), רע"פ 710/05 הניג נ' מד"י (רובינשטיין)	האניציקלופדיה העברית כרך מיוחד על מדינת ישראל (תשנ"ג), עמ' 321-323
עוולות ספיציפיות	2	מטרד, השגת גבול, תרמית כליאה, נגישה, לשון הרע, הגנת הצורך, הגנת "אמת דיברתי"	פקודת הנזיקין (נוסח חדש), חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה 1965, חוק הגנת הפרטיות התשמ"א 1981, בג"צ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, פ"ד נג(3) 820-817,872-848 (דעת המיעוט של השופט חשין)	נ' רקובר, "על לשון הרע ועל הענישה עליה במשפט העברי", סיני תשכ"ב
דיני קניין	2	בעלות, החזקה, בעלות משותפת, חזקה, זיקת הנאה, עיכבון, משכון, תקנת השוק	חוק המכר, תשכ"ח 1968, חוק המקרקעין תשכ"ט 1969. ח' כהן המשפט עמ' 877-895, בר"ע 768/02 מד"י נ' אבו מדיעם (השופט הנדל).	י' ויסמן "מושגי יסוד בדיני קניין – סקירה ביקורתית", משפטים יא 41

ג. משפט פלילי – 20 שעות

מטרות ייחודיות ללימוד עומק של משפט פלילי בבית הספר:

1. התלמיד ילמד להכיר את העקרונות בקביעת האסורים והחובות שהפרתם מגבשת אחריות פלילית.
2. התלמיד ילמד להכיר עקרונות הענישה הלכה למעשה.
3. התלמיד ילמד להבין כיצד המשפט הפלילי הוא כלי להכוונת התנהגות.
4. התלמיד ילמד להכיר את עקרונות המשפט הפלילי.

נושא	שעות	מושגים מרכזיים	מקורות חובה	מקורות רשות
עקרונות יסוד	4	עקרון החוקיות, אחריות פלילית, אין עונשין מן הדין, אין עונשין על דברים שבלב, אין עונשין אלא אם כן מזהירים, ענישה רטרואקטיבית, אחריות מוחלטת	ח' כהן, המשפט, עמ' 690-664, ע"פ 17/59, מאור מזרחי נ' היועמ"ש, פ"ד יד, 1895-1882. י' שחר, "האדם הסביר והמשפט הפלילי", הפרקליט לט 78.	ש' אגרנט, "התפתחויות במשפט הפלילי", עיוני משפט י"א (תשמ"ו), 33. ד' ביין "האחריות הפלילית של הולך הרגל", הפרקליט לא, 206
יסודות העבירה	6	יסוד עובדתי, יסוד נפשי, נסיבות, תוצאה, רצייה, נגזרות העבירה, הגנות בדין הפלילי, ניסיון, שותפות לדבר עבירה, שידול לדבר עבירה, מבחן הציפיות, צורך, כורח, הגנה עצמית.	חוק העונשין תשל"ז 1977, ע"פ 89/78 אפג'ר נ' מד"י פ"ד לג(3) 141	ע"פ 118/53 מנדלברוט נ' היועמ"ש פ"ד י 282-281 (תקציר פסק דין) 290-283, 310-305
ענישה ודרכי ענישה	6	מאסר, עונש על תנאי, תקנת השבים	חוק העונשין תשל"ז 1977, חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים ע"פ 7/53 ראסי נ' ההיועמ"ש, פ"ד ז 800-790. ח' כהן, המשפט, עמ' 707-691, ע"פ 1399/91 רוני ליבוביץ נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1)-190-177. ר' קנאי "הנחיות לשופט בהפעלת שיקול דעתו בקביעת העונש", מחקרי משפט ה 234	א' טננבוים, "על האחידות בענישה", משפטים כד 545, עלי"א 18/84. כרמי נ' פרקליט המדינה, פ"ד מד(1) 386-353, נ' רקובר, תקנת השבים.
הסגרה, חנינה, חסינות	2	הסגרה, חנינה, חסינות	חוק ההסגרה, תשי"ד 1954, בג"צ 852/86, אלוני ואח' נ' שר המשפטים ואח', פ"ד מא(2) 9-1 (תקציר פסק דין), 99-65 (פסק דין של השופט אלוני)	
סדר הדין הפלילי	2	מעצר, מאסר	חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים) התשנ"ו 1996, בש"פ 299/89 משי זהב נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(1) 726-72	

ד. משפט עברי – פרקי מבוא – 30 שעות

מטרות ייחודיות ללימוד עומק של משפט העברי בבית הספר:

1. התלמיד ילמד להכיר את מקורות המשפט העברי.
2. התלמיד ילמד להכיר את עקרונות המשפט העברי.

3. התלמיד ילמד להבין את פרשנות המשפט העברי.
4. התלמיד ילמד לדעת כיצד ניתן ליישם את המשפט העברי במשפט הישראלי.
5. הכרת עקרונות המשפט העברי שהוכנסו לתוך חוקי מדינת ישראל, כמו: תקנת השבים, לא תעמוד על דם רעך, עשיית עושר ולא במשפט, כבוד האדם וחירותו.

נושא	שעות	מושגים מרכזיים	מקורות חובה	מקורות רשות
מבוא כללי	15	"המשפט העברי", הלכה, דין יהודי, מינוח וסיווג, מקורות רישומיים, ראשונים, אחרונים, מקורות ראשיים, מקורות משניים, מקורות ספרותיים, משנה, תלמוד, מדרשי הלכה, מדרשי אגדה, פירושים, חידושים, ספרות הפוסקים, שאלות ותשובות (שו"ת)	מ' אלון, המשפט העברי, 833-930, 849-840, 862-886, 919, 938-949, 965-970, 980-1019, 1087-1118, 1281-12134	
מידות ושעורים	5	מידות ושעורים	בג"צ 702/81 מינצר נ' הועד המרכזי, פ"ד לו(2)-20. מ' זילברג, "קושיותיו של ר' ירמיה – שיטה או אופי?", באין כאחד.	ח' כהן, "על מידות ושיעורין", בתוך כתבי חיים כהן
מחלוקות וריבוי דעות	5	אלו ואלו, דעת המיעוט	ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות, פ"ד לט(2) 233-225 (תקציר פסק הדין), 304-288 (השופט אלון), רשות, ע"מ 323-304 (עמדת השופט ברק)	ח' בן מנחם, המחלוקת בהלכה.
פרשנות במשפט העברי	5	אין מקרא יוצא מידי פשוטו, אין מוקדם ומאוחר בתורה, אל תקרי, בא זה ולימד על זה, גורעין ומוסיפין ודורשין, גזרה שווה, דבר הלמד מעניינו, דבר הלמד מסופו, מידות שהתורה נדרשת בהן, דיבר הכתוב בהווה, דברה התורה בלשון בני אדם, היקש.	חוק הפרשנות, התשמ"א-1981, פקודת הפרשנות (נוסח חדש) ע"א 460/00 ממן נ' מנהל המכס, פ"ד נו(2) 462-461 (תקציר פסק הדין), 480-479 (השופט אנגלרד), ע"א 546/78 בנק קופת עם נ' הנדלס, פ"ד לד(3) 87-87, א' הכהן, למען ענותם בסבלותם-פרשנות דווקנית של דיני המס, משרד המשפטים, דף פרשת השבוע 239 (פרשת שמות טבת תשס"ו)	

יחידה מס' 2 – משפט חוקתי – משפט ישראלי ומשפט עברי - 90 שעות.

א. עקרונות יסוד – 20 שעות.

מטרות ייחודיות ללימוד עומק של משפט החוקתי בבית הספר:

1. התלמיד ילמד להכיר את החוקים היסודיים שמרכיבים את המשפט החוקתי.
2. התלמיד ילמד להכיר את ההבחנות שבין חוקה, חוק יסוד וחוק רגיל.
3. התלמיד ילמד להבין את עקרון הפרדת רשויות מהפן המשפטי.
4. התלמיד ילמד להבין כיצד המשפט החוקתי משתלב במדינת ישראל כמדינה יהודית.

<u>נושא</u>	<u>שעות</u>	<u>מושגים מרכזיים</u>	<u>מקורות חובה</u>	<u>מקורות רשות</u>
חוקה ודמוקרטיה	4	חוקה, הפרדת רשויות, עקרון החוקיות, עקרון הרוב	י"פ כהן הצעת חוקה לישראל, הצעת החוקה של המכון הישראלי לדמוקרטיה. אמנון רובינשטיין, המשפט החוקתי של מדינת ישראל, בג"צ 5160/99	ע' רדזינר, ש' פרידמן, חוקה שלא כתובה בתורה, המכון הישראלי לדמוקרטיה מחקר מדיניות מס' 69
הפרדת רשויות	4	הפרדת רשויות, רשות מחוקקת, רשות מבצעת, רשות שופטת, עצמאות המערכת השיפוטית, ביקורת שיפוטית	מונטיסקיה, על רוח החוקים, 157-147. חוק יסוד הכנסת, חוק יסוד הממשלה, חוק יסוד השפיטה. א' ברק, שופט	רובינשטיין – מדינה 127-172. ק' קליין "על הפרדת רשויות בדמוקרטיה", בתוך סוגיות יסוד בדמוקרטיה

הישראלית (ר') כהן-אלמגור עורך (תשנ"ט) 111	בחברה דמוקרטית (תשס"ד), 112- 111, בג"צ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת, פ"ד לה(4) 134- 118(י' כהן) 143- 134 (לנדוי ושמגר), ר' יעקובי "הפרדת רשויות - בימים ההם, בזמן הזה", פרשת השבוע גיליון 262. בג"צ 732/84, אהרון ברק הפרקליט מא (תשנ"ד) 5,			
בג"צ 428/86 נ' ברזילאי ממשלת ישראל, פ"ד מ(3) 505, קטעים נבחרים, רובינשטיין- מדינה עמ' 317- 265. לי שלף, מרות המשפט ומהות המשטר (תשנ"ו). נ' רקובר, שלטון החוק בישראל (ירושלים תשמ"ט)	י' זמיר, "שלטון החוק במדינת ישראל", הפרקליט תשמ"ז, בג"צ 234/84 חדשות נ' שר הביטחון, פ"ד לח(2)-487, 477. א' הכהן, "על שלטון החוק בשופט", פרשת השבוע גיליון 332. אהרון ברק, תפקידו של בית המשפט העליון בחברה דמוקרטית, הפרקליט מא (תשנ"ד) 5.	שלטון חוק פורמלי, שלטון חוק מהותי, פרסום החוק, חקיקה רטוראקטיבית, חקיקה פרטית- פרסונלית.	4	שלטון החוק
	חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, מ' אלון מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית בהוצאת חוג הנשיא בג"צ 6427/02, א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 נ' ח"כ טיבי, פ"ד נז(4) 1, בג"צ 7052/03, בג"צ 466/07 גלאון, בג"צ 5026/04, בג"צ 73/53 קול העם,	מדינה יהודית, דמוקרטיה, מדינת כל אזרחיה	4	מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית
א' שוחטמן, "רובו מתוך כולו"	חוק יסוד הכנסת, בג"צ	אחרי הרבים להטות, רובו	4	שיטות בחירות, עקרון הרוב

– תוקפם של חוקים המתקבלים בכנסת" תחומין ט, 82	98/69 ברגמן, בג"צ 3434/96, בג"צ 246/8, בג"צ 11243/02 פייגלין נ' יו"ר הכנסת,	מתוך כולו.		

ב. זכויות יסוד חוקתיות – 60 שעות.

מטרות :

1. מהם זכויות יסוד?
2. הכרת חשיבותו של חוק יסוד כבוד האדם וחירותו.
3. מעמדן של זכויות יסוד חוקתיות.

<u>נושא</u>	<u>שעות</u>	<u>מושגים מרכזיים</u>	<u>מקורות חובה</u>	<u>מקורות רשות</u>
כבוד האדם	6	כבוד האדם, צלם אלוקים, כבוד הבריות, שוויון	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, בש"פ 2145/92 מד"י נ' גואטה, פ"ד מו(5) 726-704, ע"א 4/82 מדינת ישראל נ' תמיר, פ"ד לז(3) 214-201, מ' ויגודה, חקירות השב"כ לאור המשפט העברי.	מ' אלון, כבוד האדם וחירותו בדרכי ההוצאה לפועל.
הזכות לחיים	6	הזכות לחיים, הזכות לחיים בכבוד, חולה הנוטה למות, הפסקת חיים.	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, חוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-2005, ע"א 506/88 שפר נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(1) 145-87. א' שטינברג, "חולה הנוטה למות", פרשת השבוע גיליון 238.	רע"א 4905/98 גמזו נ' ישעיהו, פד"י נה(3) 384-360.
חירות (מעצר ומאסר)	6	חירות, מעצר, מאסר בית, חלופות מעצר.	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, ב"ש 335/89 מדינת ישראל מנ' לבן, פ"ד מג(2) 422-410, א' הכהן, "כבוד האדם וחירותו בספר בראשית", פרשת השבוע גיליון מס' 150.	
שוויון	6	שוויון, פורמאלי, שוויון מהותי, שונות, רלוונטיות,	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, חוק שיווי זכויות האשה, התשי"א-1951, נחקק שוויון ההזדמנויות בעבודה, מהתשמ"ח-	בג"צ 1067/08 נוער כהלכה ויואב

ללום נ' משרד החינוך ואח', בג"צ 7426/08 טבקה נ' שרת החינוך ואח'.	1988, חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות התשנ"ח- 1998, חוק איסור אפליה במוצרים בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, התשס"א-2000, בג"צ 114/78 בורקאן נ' שר האוצר, פ"ד לב (2) 808-800, בג"צ 153/87 שקדיאל נ' השר לענייני דתות, פ"ד מב(2)-277, ע"פ 30636/06 מדינת ישראל נ' נדיה מטר, לא פורסם (2007), ת"א (ירושלים) 16594/00 מנשה עדיקה נ' שונקה בע"מ ואח', א' הכהן, על העיוורון ועל שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, פרשת השבוע, גליון מס' 264.	הפליה, העדפה מתקנת, אכיפה סלקטיבית.		
	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, א' הכהן "על חירות הביטוי, סובלנות ופלורליזם במשפט העברי" בתוך תקשורת ויהדות – אסופת מאמרים (צ' ראשי ומ' זפט עורכים, תשס"ח, עמ' 9-46. א' הכהן "חופש הביטוי ופגיעה ברגשות דתיים", פרשת השבוע 284.	חופש ביטוי, חופש ביטוי פוליטי, זכות הציבור לדעת.	6	הביטוי - חירות
	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, חוק המלגות, חוק העמותות, חוק החברות, ע"א 1282/93 רשמת העמותות נגד כהנא, פ"ד מז(4)109-100. א' הכהן "איש על דגלו יחנו בני ישראל!- על שבטיות, שוויון וחירות ההתאגדות", משרד המשפטים, דף פרשת השבוע 252.	חופש ההתאגדות, חברה, עמותה, מפלגה, אגודה שיתופית.	6	חופש ההתאגדות
	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, תקנות סדר הדין האזרחי (הפרק שדן בעיכוב יציאה מהארץ), א' הכהן, ומן המקדש לא יצא, חופש התנועה והגבלתו לתכלית ראויה", משרד המשפטים, דף פרשת השבוע, 164 אייר תשס"ד.	חירות התנועה, צו עיכוב יציאה מהארץ, עיר מקלט.	6	חופש התנועה
	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, חוק איסור גידול חזיר תשכ"ב - 1962, חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א 1951, בג"צ 1912/97 ריש נ' מועצת הרבנות הראשית, פ"ד נב(5) 664-650, א' הכהן "על חופש הדת, חופש הדעת, חופש המדע, וחופש המידע" פרשת השבוע 307.	חופש הדת, החופש מדת, חופש המצפון.	6	חופש הדת
	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד הכנסת, בג"צ 153/87 שקדיאל נ' השר לענייני דתות, פ"ד מב(2)221, א' הכהן, "אדיר	הזכות לבחור, הזכות להיבחר.	6	הזכות לבחור ולהיבחר

	במלוכה, בחור כהלכה - הזכות לבחור והלבחר וטוהר הבחירות", פרשת השבוע 107.			
זכות הקניין	6	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, דנג"צ 4466/94 נוסייבה נ' שר האוצר פ"ד מט (4) 90-68, א' הכהן "וכי הרבים גזלנים הם? על הפקעה במקרקעין ופגיעה בזכות הקניין במשפט העברי", שערי משפט 1(תשנ"ז) 39-54.	א' גרוס, זכות הקניין כזכות חוקתית וחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, ענייני משפט כא (תשנ"ח) 405.	
זכויות אנשים עם מוגבלויות	6	כבוד האדם, האדם עם מוגבלות, נכה.	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח 1998. א' הכהן "כל איש אשר בו מום לא יקרב? למעמדם של אנשים עם מוגבלות בעולמה של תורת ישראל", במעגלי צדק 11 (נובמבר 2006) עמ' 16-25.	
הזכות לחינוך	6	הזכות לחינוך, חינוך חובה, חינוך חינם.	ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, חוק חינוך חובה, תש"ט, חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג 1953, בג"צ 1067/08 נוער כהלכה ויואב ללום נ' משרד החינוך ואח', א' הכהן "הזכות לחינוך במדינה יהודית ודמוקרטית", קובץ הציונות הדתית (ירושלים תשנ"ט) 588-579.	

5. סיורים – 10 שעות.

1. סיור בבית משפט העליון ובכנסת - 10 שעות.

יחידה מס' 3 – דיני חוזים – 90 שעות.

מטרות ייחודיות ללימוד עומק של דיני החוזים בבית הספר:

1. התלמיד ילמד כי מטרת החוזה היא להסדיר יחסים ו/או קשרים משפטיים ו/או עיסקיים בין בני אדם.
2. התלמיד ילמד את העקרונות של דיני החוזים במדינת ישראל.
3. התלמיד יכיר את סוגי החוזים השונים, כמו חוזה אחיד, חוזה שכירות, חוזה בעל פה, מתי קיימת דרישת הכתב בחוזה.
4. התלמיד ילמד על צורת החוזה ותוכנו.
5. התלמיד יכיר פגמים בכריתת חוזה וכיצד ניתן להימנע מהם.
6. התלמיד יכיר את התרופות (פיצויים) שניתן לקבל בגין הפרת חוזה.
7. התלמיד ילמד את חוקיות כריתת חוזה באינטרנט
8. התמיד יבחן כיצד לזכויות יוצרים יש ערך ותוקף גם בעולם המחשב

<u>נושא</u>	<u>שעות</u>	<u>מושגים מרכזיים</u>	<u>מקורות חובה</u>
כריתת חוזה	18 שעות.	מהו "חוזה", עקרון חופש החוזים, הצעה וקיבול, מתי נקבע האם נכרת חוזה?, זכרון דברים, השלמת פרטים בחוזה, תום לב במשא ומתן, תום לב בביצוע חוזה.	פרופ' ג' שלו בספרה על החוזים, חוק החוזים, בע"א 440/75 פ"ד ל(260), 290/80 ש.ג.מ פ"ד לז(2) 633, 158/77 פ"ד לג(2) 281, ע"א 554/83 פ"ד מא (1) 282, 7/81 פ"ד לז(4) 673, פ"ד לה(1) 828.
כוונה ליצור	4 שעות	חוזים מעורבים,	סעיף 5 לחוק החוזים

יחסים משפטיים		הסכמים חברתיים, היחס המשפטי שבין הצדדים, הבטחת נישואין.	
פגמים בכריתת חוזה	20	כשרות משפטית, חוזה למראית עין, טעות, טעות בעובדה, טעות בחוק, טעות במניע, הטעיה, טעות סופר, כפיה, עושק, תרופות בגין פגמים בכריתת חוזה, השפעת ביטול חוזה.	חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, 709/79 פ"ד לד(2) 4675, 112/79 פ"ד (3) 178, 630/78 פ"ד לג(2) 576, 221/86 פ"ד מא(1) 469, 760/77 פ"ד לג(3) 567, ע"א 8091/03, ע"א 52/59 פ"ד יד(3) 2354, ע"א 403/80 פ"ד לו(1)
צורת החוזה ותוכנו	22 שעות	צורת החוזה, דרישת הכתב, התחייבות לתת מתנה, פרשנות החוזה, תנאים ותנאות, חוזה על תנאי, חוזה פסול, חוזים של משחק או הגרלה, חוזים למתן תואר, חוזים אחידים, תנאי מקפח בחוזה אחיד,	סעיף 23 לחוק החוזים, 65/49 פ"ד ה 878, ע"א 726/71 פ"ד כו(2) 781, 495/80 פ"ד לו(4) 57, ע"א 6253/03, 701/79 פ"ד לו(2) 113, ע"א 630/78 פ"ד לג(2) 576 חוק העונשין- סעיף 224, חוק החוזים האחידים, 1/79 פ"ד לד(3) 365,
תרופות בהפרת חוזה	20	חוק התרופות, אכיפה, ביטול והשבה, פיצויים, הפרה צפויה, סעדים, קיזוז.	חוק התרופות, ע"א 156/82 פ"ד לט(3) 85, ע"א 846/75 פ"ד ל(2) 398, ע"א פ"ד נז(2) 171, ע"א 660/86 פ"ד מד(1) 52.
זכויות יוצרים בעידן הדיגיטלי	11 שעות	קניין רוחני, תכני מדיה, יצירות ויוצרים, אינטרנט וזכויות יוצרים,	פ"ד מח (133) 4, ע"א 15/81 גולדברג ואח' נ' בנט ואח' פ"ד לו (2) 813, ע"א 23/81 הרשקו נ' אורבך פ"ד מב (3) 749, חוק זכויות יוצרים

יחידה מס' 4 – דני עונשין – 90 שעות.

מטרות ייחודיות ללימוד עומק של דיני העונשין בבית הספר:

1. התלמיד ילמד את מטרת דיני העונשין במדינת ישראל - מניעת התנהגות שלילית.
2. התלמיד ילמד על מטרות הענישה במדינת ישראל – שיקום, מניעה, גמול.
3. התלמיד ילמד את יסודות העבירה.
4. התלמיד ילמד על עקרונות היסוד בדיני עונשין: עקרון החוקיות, עניין מיקום וזמן של ביצוע העבירה והיסוד העובדתי של ביצוע העבירה.
5. התלמיד ילמד מהי אחריות פלילית.
6. התלמיד יישם את החוק הפלילי להתנהלות באינטרנט בעניין לשון הרע, שימינג, גניבת מידע וכדו'

<u>נושא</u>	<u>שעות</u>	<u>מושגים מרכזיים</u>	<u>מקורות חובה</u>
מבוא	5 שעות.	מטרות המשפט הפלילי: שיקום, מניעה, גמול, יסודות העבירה.	חוק העונשין, 1399/91 פ"ד מז(1) 177, 2831/95 פ"ד נ(5) 221, פרופ' הלוי, פרופ' לדרמן
עקרונות יסוד	10 שעות	עיקרון החוקיות, תחולת דיני עונשין מבחינת המקום, תחולת דיני עונשין מבחינת הזמן, מעמד הקורבן במשפט פלילי.	חוק כבוד האדם וחירותו, ע"פ 4424/98 פ"ד נו(5) 529, חוק העונשין, רע"פ 1178/97 פ"ד נא (3) 266, ע"פ 63/898 פ"ד מג(4) 388, חוק סדר הדין הפלילי, בש"פ 3503/91 פ"ד מו(4) 136.
היסוד העובדתי של העבירה	10 שעות	הרכיב ההתנהגותי: מעשה, מחדל, החזקה.	חוק העונשין, ע"פ 156/58 פ"ד יג(1) 651, ע"א 506/88 פ"ד

מח(1)87,פקודת הסמים המוכנים, רע"פ 7036/11, ע"פ 5224/976 פ"ד נב(3)374.	הרכיב הנסיבתי, רכיב תוצאתי.		
חוק העונשין, חוק איסור לשון הרע, ע"פ 9723/03 פ"ד נט(2)408, ע"פ 341/82 פ"ד מא(1)1, ר"נ 12/63 פ"ד (4)701.	קשר סיבתי עובדתי, קשר סיבתי משפטי, גולגולת דקה, ניתוק הקשר הסיבתי, ניתוק הקשר הסיבתי בעבירת המתה.	5 שעות	קשר סיבתי
חוק העונשין, ע"פ 884/80 פ"ד לו(1)405, ע"פ 384/80 ע"פ 621/76, ע"פ 5938/00 פ"ד נה(3)873, ע"פ 2569/00 פ"ד נה(2)613, ע"פ 7295/95 פ"ד נא(2)193.	מהו היסוד הנפשי?, מהי מחשבה פלילית?, עניינים, מחשבה פלילית מועתקת, זדון, כוונה, פזיזות, רשלנות, אחריות קפידה.	15	היסוד הנפשי שעבירה
חוק העונשין, ע"פ 7068/98 פ"ד נג(3)582, ע"פ 675/85 פ"ד מ(3)763, ע"פ 401/99 פ"ד נג(3)561.	מהי עבירת הניסיון?, יסודות העבירה, המבחנים של העבירה, ניסיון בלתי צליח, העונש, שידול	10 שעות	הניסיון הפלילי
ע"פ 8573/96 פ"ד נא(5)481, ע"פ 3575/99 פ"ד נד(2)721, ע"פ 8469/99 פ"ד נה(2)65, ע"פ 807/99 פ"ד נג(5)747, ע"פ 3/10.	מבצע בצוותא, מבצע באמצעות אחר, המשדל, המסייע, רב העבריינים	5 שעות	צדדים לעבירה
סעיף 34 לחוק העונשין, ע"פ 165/57 פ"ד יא(2)1557, ע"פ 2947/00 פ"ד נו(4)636, ע"פ 2454/02, ע"פ 8861/83 פ"ד לח(2)617, ע"פ 564/83 פ"ד מג(1)617, חוק סדר הדין הפלילי.	מהם סייגים בדיני עונשין?, היעדר שליטה, כשרות נפשית ושכלית, הגנות וסייגים לאחריות פלילית, הגנה עצמית, צורך, כורח, צידוק, זוטי דברים, טעות, הגנה מן הצדק	5 שעות	סייגים לאחריות פלילית
	מחשב, תוכנה, מידע, נזק ע"י פעולות מחשב.	5 שעות	חוק המחשבים
רע"פ 8464/14 מדינת ישראל נ' ניר עזרא	חדירה לחומר מחשב, חדירה למחשב כדי לעבור עבירה, פעולות אסורות בתוכנה, עבירות פליליות במחשב, הורדה ושימוש בתכנים פיראטיים באינטרנט. או פלט כוזב, מידע כוזב, שיבוש או הפרעה למחשב, עריכה והפצה של וירוס מחשב	5 שעות	סוגי עבירת מחשב
	אחריות האתר המפרסם, חשיפת זהות המפיץ ע"י בעלי האתר, אחריות בעלי האתר האינטרנט בו פורסם הביטוי,	5 שעות	לשון הרע באינטרנט

עבריינות ברשתות החברתיות	נוער	5 שעות	פרסום תצלומים ברשת ללא היתר, פגיעה בפרטיות, סחיטה באמצעות האינטרנט, מהו הסיכון של בני נוער שעוברים עבירות ברשת פגיעה בפרטיות.

יחידה מס' 5 – עבודת חקר – 90 שעות.

דרכי הערכה – בגרות 1 יחידת לימוד

עבודת חקר – 20% מהציון הכולל

מכון לב ירושלים

מטרת הפרויקט היא לתת הזדמנות לתלמיד ללמוד ולחקור נושא משפטי שקרוב לליבו, התלמיד כאמור בוחר את הנושא ואת שאלת החקר אותה עליה הוא רוצה לכתוב את העבודה, התלמיד מחויב בעבודתו להביא לפחות 2 מקורות משפט - אותם הוא צריך לנתח ולהציג כיצד מקורות אלה נותנים מענה לשאלת החקר שהוא הציג, כמו כן על התלמיד להציג 2 פסקי דין וחוקים הנוגעים לשאלת החקר שהוא הציג, את העבודה יש לכתוב בגון דוד, גודל האות- 12, היקף כתיבת העבודה יהיה מינימום 20 עמודים.

מחווה לעבודת החקר :

הנושא	התוכן	הניקוד

5 נקודות.	הצגת הנושא – 2 נקודות . הסבר מדוע נבחר נושא זה- 3 - נקודות .	1. בחירת הנושא
10 נקודות	האם השאלה מאפשרת חקר משמעותי? – 4 נקודות . ניסוח השאלה- 2 נקודות . סקירה ראשונית של מס' עמדות ביחס לשאלת החקר- 2 נקודות . המניעים לבחירת שאלת החקר – 2 נקודות .	2. שאלת החקר
10 נקודות	שימוש במספר מקורות מגוונים הנוגעים בשאלת החקר- 3 נקודות . עד כמה תרמו מקורות המידע לתת מענה לשאלת החקר- 4 נקודות . ניתוח מאמר הכולל: תקציר, שאלת החקר בה עוסק המאמר- 3 נקודות .	3. סקירת ספרות
5 נקודות	תוכן עניינים מפורט – 3 נקודות . תוכן עניינים בנוי באופן הגיוני- 2 נקודות .	4. תוכן עניינים
10 נקודות	תיאור שאלת החקר – 2 נקודות . ציון המקורות בהם נעזר התלמיד בעבודתו - 2 נקודות . סקירה תמציתית של מגוון פתרונות לשאלת החקר - 2 נקודות . תיאור התהליך אותו עבר התלמיד במהלך עבודתו - 4 נקודות .	5. מבוא
40 נקודות	איתור המידע - 5 נקודות . ניתוח והצגת נתונים - 5 נקודות . סוגי המקורות - 5 נקודות . מגוון תשובות ממגוון מקורות - 10 נקודות . הצגת דעה אישית – 5 נקודות . הצגת פתרון ע"י התלמיד לבעיה – 10 נקודות .	6. הכתיבה + הצגת תשובות לשאלת החקר
10 נקודות	סיכום ומסקנה ישירה לשאלת החקר - 4 נקודות . הפניית הקרוא למקורות עליהם נשענת המסקנה - 2 נקודות . הסבר התוצאה הסופית של המחקר + הצגת עמדה אישית - 4 נקודות .	7. סיכום ומסקנות
5 נקודות	הצגת כלל המקורות המופיעים בעבודה וכתובתם לפי הכללים.	8. ביבליוגרפיה
5 נקודות	כתיבת העבודה לפי הכללים, עיצוב העבודה, מראה כללי, שער, תוכן עניינים	9. מראה ועיצוב העבודה

דרכי הערכה – בגרות 5 יחידות לימוד

מכון לב ירושלים

• **המבנה הכללי :**

1. משפטים - 4 יחידות לימוד :

<u>משקל בציון הסופי</u>	<u>כלי ההערכה</u>
7.5%	ניתוח פסק דין והצגתו בכיתה : כתיבת רקע – הצגת האירוע - 2 נקודות. הצגת השאלה המשפטית – 2 נקודות. הצגת הדיון המשפטי - 2 נקודות. הצגת מסקנות - 1.5 נקודות.
7.5%	דו"ח סיור :

	<u>חלק א – לפני הסיור :</u> איתור מידע על המקום בו נבקר – 0.5 נקודה. הגדרת סמכויותיהם של 3 ערכאות המשפט בישראל- 0.5 נקודה. הגדרת סמכויותיו של בית משפט העליון - 1 נקודה. <u>חלק ב – תוך כדי הסיור –</u> השתתפות בדיון המשפטי – רישום התרשמות, שאלות – 1 נקודה. האם קיים קשר בין צורת המבנה לצדק ומשפט - 2 נקודות. פירוט על צורת מבנה אולם הדיון – 1 נקודה. <u>חלק ג – לאחר הסיור :</u> כתוב על התרשמותך מהסיור - 0.5 נקודה. אלו דברים למדת – 0.5 נקודה. אילו הייתה באפשרותך להציג לשופט מספר שאלות, מה היית שואל ? – 0.5 נקודה.
7.5%	פרזנטציה בפני התלמידים : בחירת הנושא - 2 נקודות. דרך הצגת המידע: טקסט, תצלומים, ציורים, שרטוט – 2 נקודות. תוכן המצגת – עניין, דרך הצגת המידע, עמידה בלוחות זמנים – 3.5 נקודות.
10%	מבחנים פנימיים שנעשו במשך השנה
47.5%	בחינה מסכמת בכתב – בגרות
80%	סה"כ

2. מטלת ביצוע – עבודת חקר במשפטים – 1 יחידת לימוד :

משקל בציון הסופי	כלי ההערכה
20%	ביצוע עבודת חקר
20%	סה"כ

3. סיכום דרכי ההערכה 5 יחידות לימוד :

יחידות לימוד משפטים :

- א. הערכה חילופית--(ניתוח פסק דין +דו"ח סיור + פרזנטציה)-----22.5%
- ב. מבחנים פנימיים-----10%
- ג. בחינת בגרות מסכמת -----47.5%
- ד. עבודת חקר -----20%
- סה"כ: -----100**